

«Тасдиқ мекунам»

Директори Донишкадаи технология ва
менечменти инноватсионӣ дар шаҳри
Кӯлоб
н.и.т., дотсент Шоев А.Н.

«10» 2022 с.

Хуносай

чаласаи васеъи ғайринавбатии Шурои олимони факултети
иқтисодиёти ракамий ва зеҳни сунъии Донишкадаи технология ва
менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб

Диссертатсияи Асоев Баҳодур Ҳайридинович дар мавзуи «Ташаккул ва
рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ», ки барои дарёфти
дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.04 –
Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.01 - Иқтисодиёти саноат ва энергетика)
пешниҳод карда шудааст, дар кафедраи иқтисодиёти Донишкадаи
технология ва менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб ба анҷом
расонида шудааст.

Асоев Баҳодур Ҳайридинович аз соли 2016 унвончӯи Донишкадаи
технология ва менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб мебошад.

Тибқи қарори Шурои олимони Донишкадаи технология ва менечменти
инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб аз 26-уми октябри соли 2016 суратмаҷлиси
№3 мавзуи диссертатсияи унвончӯ Асоев Б.Х. бо номи «Ташаккул ва рушди
бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ» зери роҳбарии д.и.и.,
профессор Исайнов Ҳ.Р. тасдиқ карда шудааст.

Мавзуи диссертатсияи илмии Асоев Баҳодур Ҳайридинович дар чаласаи
ғайринавбатии васеъи кафедраҳои иқтисодиёт ва сайёҳӣ, менечменти
инноватсионӣ ва инвеститсионӣ ва шабакаҳои барқӣ ва физикаи умумии
ДТМИК аз 05-уми майи соли 2022, суратмаҷлиси №10 муҳокима гардидааст.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсияи илмӣ дар мавзуи «Ташаккул ва
рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ» чунин хуносага
бароварда шуд:

Баҳодиҳии иҷрои диссертатсия. Диссертатсияи Асоев Баҳодур Хайридинович дар мавзуи «Ташаккул ва рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ» мавзуи рӯзмарраи шароити муосир буда, дар сатҳи баланди илмӣ навишта шудааст. Ҳамзамон, бо забони илмӣ ва шевои тоҷикӣ навишта шуда, таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб меравад.

Мақсади таҳқиқоти диссертатсионӣ. Мақсади асосии таҳқиқоти илмӣ ин омӯзиши асосҳои назариявию методии ташаккул ва рушди бозори неруи барқ, таҳлилу арзёбии вазъи бозори неруи барқ дар минтақа, пешниҳоди самтҳо ва роҳҳои ташаккулу рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ ба ҳисоб меравад.

Навғонии илмии таҳқиқот натиҷаҳои илмии зерин ба ҳисоб мераванд:

- ҷанбаҳои назариявию методии ташаккул ва рушди бозори неруи барқи минтақавӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуда, муайян карда шудааст, ки бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ яке аз навъҳои маъмули бозори минтақавӣ буда, ташаккул ва рушди он аз муносибатҳои ҳамгироии давлатҳои ин минтақа вобаста мебошад ва дар ҳолати рушд карданӣ он мушкилоти бо неруи барқ таъмин гардидани иқтисодиёт ва иҷтимоиёти давлатҳои минтақа метавонад ҳалли мусбати худро пайдо кунад;

- ҳусусиятҳо, принсипҳо ва омилҳои ба бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ таъсирбахш ошкор ва равишҳои методии арзёбии фаъолияти бозори мазкур бо такя ба омӯзиши назарияҳо ва методҳои илмӣ коркард шуданд, ки онҳо метавонанд ба ташаккулу рушди бозори минтақавии неруи барқ мусоидат намоянд;

- вазъ ва тамоюли бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ дар умум ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар алоҳидагӣ бо назардошти захираҳои истихроҷӣ ва гидроэнергетикӣ таҳлилу баррасӣ гардида, муайян карда шудааст, ки тамоюлҳои рушд ва самаранокии фаъолияти бозори неруи барқ дар давлатҳои минтақа аз ҳолат ва рушди муназзами соҳаи энергетика ва ҷалби сармоягузорӣ вобастагӣ дошта, тағйирёбии афзоиши истеҳсол,

истеъмол, содирот ва воридоти неруи барқ дар минтақаи Осиёи Марказӣ муайян карда шудааст;

- самтҳо ва роҳҳои ташаккулу рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ муайян гардида, пешниҳодотҳои илман асоснокшуда оид ба рушди равандҳои интегратсионӣ дар бозори неруи барқи давлатҳои Осиёи Марказӣ – ҳамчун самти муҳимтарин ва афзалтарини ҳамкориҳои тарафайн коркард ва пешниҳод гардидааст;

- таҷрибаи ҷаҳонии рушди бозорҳои неруи барқи минтақавӣ баррасӣ гардида, дастовардҳои пешқадами бозорҳои неруи барқи минтақавии Амрикои Ҷанубӣ, Амрикои Марказӣ, Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (минтақаи Меконги Бузург), ИМА (бозори PJM) ва Аврупо (бозори Nord Pool ва бозори ягона) омӯхта шуда, тавсияҳои илман асоснокшуда, оид ба истифодаи онҳо дар миқёси давлатҳои Осиёи Марказӣ пешниҳод гардидааст;

- дурнамои аз ҷиҳати назариявию амалӣ асоснокшудаи рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ дар базаи омӯзиши таҷрибаи ҷаҳонии рушди бозорҳои неруи барқи минтақавӣ таҳия шудааст, ки он имкон медиҳад иқтидорҳои мавҷудаи минтақавӣ дар асоси истифодаи сенарияҳои дурнамои рушди бозори неруи барқи номбурда мавриди таҳқиқ қарор дода шаванд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот.

Ҳамаи марҳилаҳо ҷиҳати иҷрои нақшай корҳои илмӣ: аз ҷумла интихоб ва таҳияи мавзӯъ, асосноккунӣ ва мубрамияти он, мақсади гузошташуда ва иҷрои вазифаҳои он бо иштироки бевоситаи муаллиф гузаронида шудааст. Ҳамчунин, таҳияҳои илмии диссертант дар раванди омӯзиш дар Донишкадаи технология ва менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб, ҳангоми омӯзиши фанҳои таълимии «Электроэнергетика», «Истифодаи системаҳои энергетикӣ» ва «Иқтисодиёт ва идора дар электроэнергетика» истифода бурда шуданд.

Натиҷаҳои ҷудогонаи таҳқиқотро метавон мустақиман зимни таҳияи стратегияи рушди равандҳои интегратсионӣ мавриди истифода қарор дод. Баъзе аз муқаррароти илмию методии диссертатсияро ҳангоми хондани

лексия аз фанҳои «Электроэнергетика», «Истифодаи системаҳои энергетикӣ» ва «Иқтисодиёт ва идора дар электроэнергетика» истифода бурдан имконпазир аст.

Усулҳои таҳқиқот. Ҳамчун афзори таҳқиқ ҳангоми коркард ва таҳлил усулҳои мағҳумию мантиқӣ, монографӣ, ҳисобиyo конструктивӣ, иҷтимоӣ, иқтисодиyo оморӣ истифода шуданд. Истифодаи усулҳои зикршуда самаранокӣ ва асоснокии натиҷаҳо, хулоса ва пешниҳодҳои илмиро таъмин намуданд.

Заминаҳои назариявию методологии таҳқиқот ин асосноккунии илмии равишиҳои назариявӣ ва методии ташаккул ва рушди бозори нерӯи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ ва рушди минбаъдаи самараноку устувори он бо мақсади афзоиши ҳаҷми истеҳсоли нерӯи барқ барои таъмини талаботи иқтисодиёт ва аҳолии ҷумҳуриҳои минтақаи номбурда мебошад.

Навғониҳои таҳқиқоти диссертационӣ ба талаботҳои шаҳодатномаи КОА- назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.01 - Иқтисодиёти саноат ва энергетика) мутобиқат мекунад.

Доир ба мавзуи таҳқиқоти диссертационӣ 17 кори илмии муаллиф, аз он ҷумла 5 мақолаи дар маҷалла ва нашрияҳои тақризшавандай КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба табъ расидаанд.

РӮЙХАТИ МАҚОЛАҲОИ ЧОПШУДА АЗ РӮИ МАВЗУЪ:

А) Мақолаҳое, ки дар нашрияҳои эътирофгардидаи КОА чоп шудаанд:

[1-М]. Асоев Б.Х. Манбаи энергетикии бозори электроэнергетикии давлатҳои Осиёи Марказӣ // Паёми ДМТ. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – Душанбе, 2017. - №2/8. – С.90-93.

[2-М]. Асоев Б.Х. Заминаҳои ташкилӣ-хуқуқии таъмини рушди бозори электроэнергетика дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳҳои такмили он. // Паёми ДМТ. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – Душанбе, 2019. - №5. Қисми 1. – С.172-176.

[3-М]. Асоев Б.Х. Асосҳои илмии ташаккули муносабатҳои бозорӣ дар соҳаи электроэнергетикаи давлатҳои Осиёи Марказӣ. // Паёми ДМТ. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъияти – Душанбе, 2020. - №9. – С.239-243.

[4-М]. Исаинов Х.Р., Асоев Б.Х. Инновационная модернизация на рынке электроэнергетики стран Центрально-азиатского региона // Вестник ТНУ. Серия социально-экономических и общественных наук – Душанбе, 2021.№2. – С.13-20.

[5-М]. Асоев Б.Х. Развитие интеграционных процессов на рынке электроэнергетики стран Центральной Азии // Экономика и предпринимательство. - 2021. - № 1. - С. 228-231.

Б) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо чоп шудаанд:

[6-М]. Асоев Б.Х. Объективные предпосылки формирования энергетического рынка в Центральной Азии / Материалы международной научно-практической конференции «Роль интеграции науки, инновации и технологий в экономическом развитии стран», (Куляб, 27-29 мая 2016 г.). – Душанбе, 2016. - С.286-289.

[7-М]. Асоев Б.Х. Экономическая сущность развития малой гидроэнергетики в обеспечении энергетической независимости Таджикистана / Материалы международной научно-практической конференции «Роль интеграции науки, инновации и технологий в экономическом развитии стран», (Куляб, 27-29 мая 2016 г.). – Душанбе, 2016. -С.289-292.

[8-М]. Асоев Б.Х. Фароҳам овардани фазои сармоягузорӣ ба соҳаи гидроэнергетикаи кишвар / Маводи конференсияи илмию назариявӣ ва амалии ҷумҳуриявӣ бахшида ба 20 солагии Ваҳдати миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва эълон гардидани соли 2017 – соли ҷавонон дар мавзӯи «Рушди илм, инноватсия ва технологияҳо – асоси таъмини гузариш аз минтақаҳои аграрӣ-саноатӣ ба саноатӣ-аграрӣ» ва дар доираи конференсия З-юмин форуми илмии байналмилалии «Ҷавонон – нерӯи зеҳни рушди кишвар», (Қўлоб, 29-30 майи соли 2017). –С.109-111.

[9-М]. Асоев Б.Х. Основные предпосылки формирования рыночных отношений в электроэнергетике Центрально-азиатских республик /

Материалы республиканской научно-теоретической и практической конференции, посвящённой 20-летию национального единства и 2017 год – годом молодёжи на тему «Развитие науки, инновации и технологий – основа перехода с аграрно-промышленных к промышленно-аграрным регионам» и 3-ем – международном научном молодёжном форуме «Молодёжь – интеллектуальным потенциал развития страны», (Куляб, 29-30 мая 2017 г.). – С.111-113.

[10-М]. Асоев Б.Х. Интеграционные процессы в Центральной Азии в области гидроэнергетики / Материалы международной научно-практической конференции на тему «Подготовка конкурентоспособных специалистов в контексте интеграции системы образования Таджикистана и России», (Куляб, 21-23 июня 2018 г.). –С.437-440.

[11-М]. Асоев Б.Х. Истифодай самараноки захираҳои обӣ-энергетикӣ дар вилояти Хатлон / Маводи конференсияи илмию амалии байналмилали дар мавзӯи «Тайёр намудани мутахассисони рақобатпазир тавассути ҳамгирии системаи таълимотии Тоҷикистону Россия», (Қӯлоб, 21-23 июня соли 2018). – С.441-443.

[12-М]. Асоев Б.Х. Заминаҳои асосии ташаккули бозори электроэнергетика дар Осиёи Марказӣ дар давраи муосир / Маводи конференсияи ҷумҳуриявии амалӣ-назариявӣ ва амалӣ дар мавзӯи «Заминаҳои гузариш аз шакли аграрӣ-саноатӣ ба саноатӣ-аграрии рушди минтақаҳои Тоҷикистон», (Қӯлоб, 26-27 октябри соли 2018). –С.255-258.

[13-М]. Асоев Б.Х. Мушкилотҳои бозори электроэнергетика дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо / Конференсияи IV-уми байналмилалии илмию амалӣ «Муаммоҳои рушди босуботи иқтисодию иҷтимоӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ: ҷанбаҳои миллӣ ва минтақавӣ» (Душанбе, 27-28 ноября соли 2018). –С.41-45.

[14-М]. Асоев Б.Х. Накши лоихаи CASA-1000 дар рушди бозори энергетикии давлатҳои Осиёи Марказӣ / Маводи конференси илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Мукаммалгардонии фъолияти молиявӣ-карзӣ ва

низоми андозбандӣ: назария, методология ва ҷанбаҳои амалӣ» мувофиқ ба Паёми Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, (Душанбе, 13 апрели соли 2019). –С.350-354.

[15-М]. Асоев Б.Х. Предпосылки к интеграции рынка электроэнергетики стран Центральной Азии и факторы, влияющие на развитие этого рынка / Материалы XVIII Международной научно-технической конференции, (Рязань, 17–19 апреля 2019 г.). – С.355-358.

[16-М]. Асоев Б.Х. Асосҳои илмии таъмини захираҳои обӣ-энергетикӣ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ / Маҷмӯи маводи онлайн видеоконференсияи илмию амалӣ дар мавзӯи «Нақши муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар таъмини рушди устувори минтақа дар ҳошияи саноатикунонии босуръати кишвар», (Қӯлоб, 13 ноября соли 2020). –С.328-330.

[17-М]. Асоев Б.Х. Таҷрибаи бозори электроэнергетикии Америкаи Марказӣ ва имконоти истифодаи он дар давлатҳои Осиёи Марказӣ / Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Истифодаи самараноки захираҳои обӣ ва нақши он дар рушди соҳаҳои хочагии халқи давлатҳо» бахшида ба даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028», (Қӯлоб, 27 декабря соли 2021). – С.103-108

Қарори Шурои олимон:

1. Диссертацияи Асоев Б.Х. дар мавзуи «Ташаккул ва рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.01 - Иқтисодиёти саноат ва энергетика) пешниҳод гардидааст, ба талаботҳои Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобғӯ мебошад.

2. Диссертацияи Асоев Б.Х. дар мавзуи «Ташаккул ва рушди бозори неруи барқ дар давлатҳои Осиёи Марказӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.01 - Иқтисодиёти саноат ва энергетика) барои баррасӣ ва ҳимоя ба

Шурои диссертационии 6D.KOA – 015 дар назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ пешниҳод карда шавад.

3. Назорати қарори мазкур ба зиммаи раисикунандай ҷаласа, н.и.и. мудири кафедраи иқтисодиёт Ғуломов З.Т. вогузор карда шавад.

Хулоасаи мазкур дар ҷаласаи васеъи гайринавбатии Шурои олимони факултети иқтисодиёти ракамӣ ва зехни сунъии Донишкадаи технология ва менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб аз 13-уми октябрин соли 2022, №3 қабул гардидааст.

Раисикунандай ҷаласаи Шурои олимони факултети иқтисодиёти ракамӣ ва зехни сунъии ДТМИК н.и.и., мудири кафедраи иқтисодиёт

Ғуломов З.Т.

Котиби илмии Шурои олимони факултети иқтисодиёти ракамӣ ва зехни сунъии ДТМИК

Ҳисайнов Н.А.

Муқарризи холис
н.и.и., дотсенти кафедраи
иқтисодиёти ДТМИК

Шарипова Ф.А.

Муқарризи холис
н.и.и., мудири кафедраи
молия ва қарзи ДДК
ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

Комилов Н.Б.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДК ба номи А.Рӯдакӣ
«14» 10 2022 с.

Амирев Ф.А.

Сардори шуҷбаи кадрҳо
ва коргузории ДТМИК
«14» 10 2022 с.

Шокиров Қ.Б.